

dr hab. Agnieszka Szudarek, prof. US
Instytut Historyczny
Uniwersytet Szczeciński

Szczecin, dn. 22 stycznia 2024 r.

Recenzja

Strona | 1

osiągnięć naukowych dr Agnieszki Laszczak-Słaby w postępowaniu w sprawie o nadanie stopnia habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie historia

Podstawa prawna: decyzja Rady Doskonałości Naukowej z dnia 25 września 2023 r. w sprawie wyznaczenia części składu komisji habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr Agnieszce Laszczak-Słaby w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie historia, wszczętym w dniu 8 maja 2023 r. oraz Uchwała nr RDH/36/2023 Rady Dyscypliny Historia Uniwersytetu Edukacji Narodowej w Krakowie z dnia 25 października 2023 r.

Recenzja została przygotowana w oparciu do dokumenty i publikacje umożliwiające ocenę dorobku i osiągnięć Habilitantki w zakresie spełnienia wymogów określonych w art. 219 ust. 1 pkt 2 i 3 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz.U. z 2020 r. poz. 85 z późn. zm), w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

I. Podstawowe informacje o kandydatce

Dr Agnieszka Laszczak-Słaby jest absolwentką Akademii Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej (obecnie Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej), gdzie w 2007 roku ukończyła studia magisterskie z historii o specjalności nauczycielskiej oraz w 2010 roku studia licencjackie na kierunku historia sztuki, a także studia podyplomowe w Instytucie Filologii Polskiej (rok 2008). Stopień doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie historia otrzymała w roku 2013 r. na podstawie rozprawy „*Rządicielka oleszycka*” – *Dwór Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej jako przykład patronatu kobiecego na przełomie XVII i XVIII wieku*. Od roku 2013 jest zatrudniona w Instytucie Historii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie początkowo na stanowisku adiunkta, później asystenta w Katedrze Edukacji Historycznej.

Bibliografia publikacji dr Agnieszki Laszczak-Słaby, które ukazały się drukiem po uzyskaniu stopnia doktora obejmuje ponad 50 prac, zarówno monografii, redakcji prac zbiorowych, edycji źródeł, jak i artykułów w czasopismach naukowych, w pracach zbiorowych, a także w wydawnictwach popularnonaukowych. Podejmowana problematyka wskazuje na szerokie zainteresowania badawcze Habilitantki koncentrujące się głównie na historii kobiet, rodziny, mentalności i kultury szlacheckiej XVII-XVIII wieku. Na podstawie analizy merytorycznej dorobku można wskazać trzy podstawowe pola

zainteresowań badawczych Habilitantki. Pierwszy obejmuje zagadnienia związane z mentalnością szlachcianek i kulturowymi uwarunkowaniami pozycji społecznej kobiet w XVIII wieku. Z tym nurtem badań związana jest m.in. wspomniana wyżej rozprawa doktorska wydana drukiem w 2013 roku, jak również monografia wskazana jako główne osiągnięcie w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Drugie pole badawcze to kultura funeralna w XVIII wieku, trzecie zaś związane jest z problematyką dotyczącą edukacji kulturowej i muzealnej oraz edukacyjnych funkcji turystyki. O statusie ekspertki w wyżej wymienionej problematyce badawczej świadczy powierzanie jej funkcji recenzentki przez redakcje czasopism naukowych w procesie kwalifikowania tekstów do druku. Sama również nie stroni od tego typu publikacji mając w swoim znaczącym dorobku naukowym także recenzje i artykuły recenzyjne.

Dr Agnieszka Laszczak-Słaby posiada również doświadczenie w realizacji projektów grantowych. Wchodziła w skład zespołów badawczych realizujących m.in. pod kierunkiem prof. dr hab. Bożeny Popiołek dwa projekty finansowane przez Narodowe Centrum Nauki.

Habilitantka jest aktywną uczestniczką dyskursu naukowego nie tylko poprzez publikacje, ale także jako organizatorka i aktywna uczestniczka ponad trzydziestu konferencji naukowych. Wyniki swoich badań prezentowała w kraju i zagranicą. Zadbła również o umiędzynarodowienie dorobku publikując artykuły w językach obcych. Działa w Towarzystwie Badań nad Wiekiem Osiemnastym, Polskim Towarzystwie Historycznym oraz Towarzystwie Miłośników Historii i Zabytków Krakowa. Ma również na swoim koncie stypendia i staże badawcze w Polsce i za granicą. Pracuje także nad podniesieniem swoich kompetencji dydaktycznych i angażuje się w rozwój różnych form edukacji historycznej.

II. Ocena osiągnięcia naukowego będącego podstawą do nadania stopnia doktora habilitowanego

Jako osiągnięcie naukowe mające być podstawą do nadania stopnia doktora habilitowanego dr Agnieszka Laszczak-Słaby wskazała wydaną w Krakowie w 2023 roku przez Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego monografię zatytułowaną *Macierzyństwo. Studium z historii mentalności szlachty Rzeczypospolitej czasów saskich*. To obszerna, bo licząca 753 strony rozprawa z pogranicza historii rodziny, polskiej kultury szlacheckiej w dobie późnej nowożytności, historii mentalności, historii kobiet, ale i społecznej historii medycyny, lokująca się jednak przede wszystkim w dorobku historiograficznym z historii antropologicznej. Łączy się z jednym z wiodących pól zainteresowań Habilitantki, w którym zgromadziła już znaczący dorobek stanowiący część osiągnięć zespołu badawczego działającego owocnie pod kierunkiem prof. dr hab. Bożeny Popiołek w Instytucie Historii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie.

Osadzone w różnych kontekstach macierzyństwo stanowi temat badawczy coraz częściej podejmowany tak w polskiej, jak i zachodnioeuropejskiej nauce także w odniesieniu do czasów

nowożytnych, w rodzimej historiografii jednak częściej dla wieku XIX i XX niż okresów wcześniejszych. Z tego też względu monografię dr Agnieszki Laszczak-Słaby należy uznać, za ważny głos w dyskursie naukowym na ten temat, uzupełniający wciąż jeszcze niewystarczająco rozpoznaną problematykę z zakresu historii kobiet i rodziny w Rzeczypospolitej szlacheckiej, jak również studia nad mentalnością różnych grup społecznych na przełomie XVII i XVIII wieku. Autorka w swoich badaniach skupiła się na kręgach magnaterii i zamożnej szlachty w czasach saskich. Nie bez racji uznawała je za najbardziej skłonne do recepcji zachodnioeuropejskich wzorców i łączenia ich z rodzimą kulturą szlachecką oraz oddziałujące swoim stylem życia i mentalnością na liczną szlachecką klientelę zabiegającą o jej protektorat. W tym kontekście postanowiła zająć się należącymi do tych kręgów kobietami, które poza różnymi zadaniami reprezentacyjno-towarzysko-gospodarczymi miały do odegrania rolę matki, często kluczową dla ich tożsamości i pozycji w rodzinie. Zgodnie z przyjętymi założeniami metodologicznymi (o czym niżej) Habilitantka postawiła sobie bardzo trudne zadanie, gdyż zdecydowała się na przyjęcie perspektywy oddolnej, a więc spojrzenia na macierzyństwo oczami swoich bohaterek, kładąc największy nacisk na proces stawania się matką, a więc dążąc do ukazania starań o potomstwo, poprzez rozpoznanie i doświadczenie ciąży, po poród i okres okołoporodowy, nie pomijając jednak kolejnych etapów relacji między matką a dzieckiem, aż do jej śmierci. Cel swoich badań zdefiniowała jako prześledzenie postaw kobiet wobec macierzyństwa na kolejnych jego etapach, a więc w ujęciu biograficznym od poczęcia dziecka do śmierci jednej ze stron tej rodzicielskiej relacji. Wiązała się z tym analiza podejścia do realizowania się magnatek, czy szerzej szlachcianek w roli matki na zewnątrz, czyli głównie w rodzinie, jak i do wewnątrz czyli w indywidualnym świecie przeżywanym łączącym się z różnymi stanami emocjonalnymi towarzyszącymi doświadczaniu kolejnych etapów macierzyństwa. Odpowiedzi na wyłaniające się z tej problematyki szczegółowe pytania badawcze Habilitantka poszukiwała w materiale źródłowym odnoszącym się do epoki saskiej, która dzieląc się na dwie fazy: wcześniejszą i późniejszą pozwala podejść do zagadnienia w sposób dynamiczny i porównawczy, a więc poszukiwać zmian między podejściem do macierzyństwa w czasach zdominowanych jeszcze przez kulturę sarmackiego baroku, a okresem, w którym uwidoczniły się już były wpływy kultury francuskiej, także w obrębie życia rodzinnego.

Dr Agnieszka Laszczak-Słaby wyniki swoich analiz ujęła w czterech rozdziałach, w których ukazała kolejne etapy z życia kobiet związane z przygotowywaniem się do roli matki (rozdział I *Oczekiwanie*, s. 63–196), wchodzeniem w macierzyństwo i jego przeżywaniem (rozdział II *Czas „złężenia”*, s. 197–405), aż do usamodzielnienia się dzieci (rozdział III *Matki w relacjach z potomstwem – od dzieciństwa do dorosłości*, s. 407–538) wraz z fazą schyłkową relacji między matkami i dziećmi (rozdział IV *Schyłek relacji*, s. 541–615). Rozprawę zamyka podsumowanie w języku polskim, angielskim i francuskim, wykaz skrótów, obszerna bibliografia oraz indeks osób.

Swoje badania oparła na bardzo bogatej i zróżnicowanej podstawie źródłowej obejmującej epistolografię, sylwy, raptularze, dzienniki, pamiętniki, testamenty, modlitewniki, różnego typu zapiski domowe, a więc materiały o charakterze egodokumentów pozwalające wniknąć w świat kobiecego doświadczenia i rozumienia otaczającej rzeczywistości oraz oddać realia magnacko-szlacheckiego macierzyństwa w pierwszej połowie XVIII wieku. Autorka sięgnęła również po gazety rękopiśmienne i drukowane informujące o różnych wydarzeniach w tym i o charakterze familijno-towarzyskim, zielniki, kalendarze, mowy pogrzebowe, literaturę dewocyjną, miracula. Bazę źródłową dopełniła poezją świecką i religijną, literaturą sowizdrzalską, genealogiami i herbarzami, a także materiałem ikonograficznym i epigraficznym. Wyżej wymienione typy źródeł historycznych zostały zebrane w wyniku kwerend przeprowadzonych w archiwach polskich i zagranicznych, w których przechowywane są akta i dokumenty rodowe, a więc głównie Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie, Archiwum Narodowym w Krakowie, archiwach ukraińskich w Kijowie i we Lwowie oraz archiwum saskim w Dreźnie, a także w zbiorach specjalnych bibliotek, w tym zwłaszcza Biblioteki Książąt Czartoryskich w Krakowie, Biblioteki Jagiellońskiej, Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu, czy Litewskiej Bibliotece Litewskiej Akademii Nauk im. Wróblewskich w Wilnie i Lwowskiej Naukowej Biblioteki im. W. Stefanyka. Habilitantka poza źródłami rękopiśmiennymi wykorzystowała także starodruki oraz edycje źródeł. Zebrała również bogatą literaturę naukową tak polską, jak i zagraniczną ujętą w bibliografii na ponad 30 stronach (s. 645–707). Jak sama zauważyła we *Wprowadzeniu* zgromadzony tak bogaty materiał źródłowy wymagał selekcji związanej z koniecznością uporządkowania i wyłonienia korpusu tekstów, które stworzyłyby podstawę do porównawczej refleksji nad macierzyństwem. Autorkę interesowało przede wszystkim doświadczenie macierzyństwa u kobiet związanych z rodami należącymi w I połowie XVIII wieku w Rzeczypospolitej do elity polityczno-kulturalnej i które zgromadziły zachowane do dziś archiwalia, w tym przede wszystkim korespondencję rodzinną.

Przyjęte cele badawcze miały kluczowy wpływ na metodologię. Analizy prowadzone w paradygmacie maternalnym czerpały z podejść wypracowanych w ramach zwrotu antropologiczno-kulturowego, w tym także ze spopularyzowanych przez szkołę *Annales* badań nad mentalnością. Podczas lektury można dostrzec także technikę badań mikrohistorycznych określaną mianem tzw. gęstego opisu (C. Geertz), pozwalającą nadać właściwe znaczenia repertuarowi zachowań związanych ze stanem brzemienności, porodem i relacjami między matką a dzieckiem oraz zdekodować związane z tym rytuały i obyczaje, a zwłaszcza emocje wyrażające się w zachowanych, słowach i gestach. Pogłębiona analiza tekstów źródłowych prowadzona była więc z wykorzystaniem metodologii tradycyjnej dla nauki historycznej i nauk pokrewnych takiej jak metoda biograficzna, historyczno-prawna, porównawcza, czy prasoznawstwo. Oprócz tego Autorka czerpała z nowszych podejść (lub ich elementów) charakterystycznych dla historii antropologicznej, badań nad emocjami, psychohistorii,

czy analizy dyskursu, w tym ostatnim przypadku interpretując narrację badanych relacji i interesując się tekstualną stroną wyrażania emocji. Habilitantka nie stroni zresztą od nowych perspektyw badawczych, co wynika także z jej bogatego dorobku naukowego, gdzie znaleźć można publikacje wpisujące się m.in. w nurt biohistorii.

Przyjęta metodologia nie budzi zastrzeżeń. Należy ją uznać za odpowiednią w stosunku do postawionych celów badawczych i zgromadzonej podstawy źródłowej, w której podstawową rolę odgrywają źródła epistolarne, typowe w badaniach nad mentalnością epoki. Zebrana literatura przedmiotu obejmuje najważniejsze publikacje, chociaż można byłoby ją jeszcze uzupełnić o publikacje porównawcze dotyczące np. szlachty saskiej, czy ogólnie niemieckiej, jednak uwzględnienie dodatkowych pozycji w analizie nie przyniosłoby znaczących zmian interpretacyjnych. Habilitantka przyjmując biograficzne kryterium podziału wewnętrznej rozprawy, a więc kreśląc swego rodzaju portret zbiorowy matek poprzez ukazywanie kolejnych etapów ich życia z perspektywy macierzyństwa zrealizowała postawione cele badawcze. Uzupełniła wiedzę o stylu życia zamożnych kobiet ukazywanym dotąd głównie z perspektywy aktywności społecznej, kulturalnej, czy zadań reprezentacyjnych wynikających z pełnienia przez ich mężów funkcji publicznych, wymogów etykiety oraz konieczności budowania wizerunku rodziny. Autorce do tego obrazu udało się dodać kontekst macierzyński opisując niekiedy bardzo drobiazgowo i poprzez liczne egzemplifikacje ich sytuację jako matek lub przyszłych matek, konfrontując formułowane na tej podstawie wnioski zarówno z dotychczasową literaturą przedmiotu, jak i ustaleniami dotyczącymi sytuacji w Europie Zachodniej. Fragmentaryczność dostępnych źródeł osobistych nie pozwoliła na odniesienie się w równym stopniu do wszystkich etapów biografii kobiet jako matek. Znalazło to odbicie w objętości poszczególnych rozdziałów, co oznacza, że w egodokumentach rejestrowane były przede wszystkim stany emocjonalne kobiet związane z poszukiwaniem przez nie odpowiedzi na pytanie czy wypełnią zadania prokreacyjne i zapewnią kontynuację rodu oraz całokształtem biologiczno-fizjologicznych aspektów brzemienności, która ze względu na niski poziom medycyny często łączyła się z komplikacjami kończącymi się śmiercią matki lub dziecka. Oralności kultury szlacheckiej oraz tabuizacja niektórych sfer życia również miały wpływ na nieobecność w egodokumentach wszystkich aspektów stawania się i bycia matką.

Zważywszy, że celem niniejszej recenzji jest odpowiedź na pytanie, czy osiągnięcie naukowe wskazywane jako podstawa do nadania stopnia doktora habilitowanego, zgodnie z zapisami *Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym* stanowi „znaczny wkład autora w rozwój (...) dyscypliny naukowej” należy odnieść się do walorów poznawczych monografii. *Gros* z nich związanych jest z dwoma pierwszymi rozdziałami rozprawy. Na podstawie zgromadzonego materiału Autorka przekonująco argumentuje, że widoczny w literaturze przedmiotu przełom mentalny przypadający na koniec XVII i początek XVIII wieku jest zauważalny także w relacjach między matką i dzieckiem. Relacje korespondencyjne na poziomie jednostkowym nie potwierdzają dotychczasowego poglądu o

neutralnym stosunku kobiet do potomstwa i zadań macierzyńskich, chociaż w niektórych przypadkach młode matki z elity stanu szlacheckiego nie mogły nawiązać relacji z dzieckiem, które oddawano na wychowanie na dwór babki. Jak ustaliła Habilitantka najsilniejszym uczuciem związanym z macierzyństwem był lęk, który nie tylko towarzyszył oczekującym na dziecko, ale utrzymywał się w kolejnych fazach macierzyństwa, co związane było z wysokim wskaźnikiem umieralności niemowląt, ale także i dzieci starszych. Drugim była radość czerpana z relacji z dzieckiem, jego osiągnięć, a później sukcesów w dorosłym życiu. Autorka maluje zresztą całą paletę emocji uwalnianych za sprawą epistolografii - od bólu i smutku po stracie dziecka, po troskę o zapewnienie mu jak najlepszej przyszłości i ciągły niepokój o zdrowie i powodzenie w dorosłym życiu, zwłaszcza w przypadku córek mających przed sobą doświadczenie macierzyństwa. Udowadnia, że stany emocjonalne towarzyszące realizacji powołania do bycia matką wynikają ze wzrostu znaczenia sfery domowej i rodzinnej intymności oraz umocnienia pozycji kobiet pod wpływem nowych prądów płynących z kręgów dworskich, w tym rokoka jako przenikającego z Francji za pośrednictwem Drezna, który sprzyjał ociepleniu relacji rodzinnych i przełamaniu kanonu uczuciowej powściągliwości. Zmiany te wpłynęły na wzrastanie kolejnego pokolenia w odmiennej atmosferze co - jak wskazuje Habilitantka - miało swoje przełożenie na stosunek do macierzyństwa kobiet, które stawały się matkami w połowie XVIII stulecia.

Wśród innych ważnych ustaleń dr Agnieszki Laszczak-Słaby podkreślenia wymaga wykazanie istotnej roli matek kobiet brzemiennych w organizacji porodu, ale i opiece nad córką podczas ciąży oraz połogu, a także wyjaśnienie dlaczego tak dużym zaufaniem kobiet cieszyli się francuscy lekarze. Badaczka łączy ten fakt ze szczególnym rozwojem akuszerstwa nad Sekwaną i przenikaniem na ziemie polskie wieści o umiejętnościach tamtejszych lekarzy. Rozważaniom na ten temat towarzyszy szeroka kontekstualizacja rysująca rozwój sztuki położniczej w badanym okresie. Autorka wskazuje jak ważną sprawą dla kobiet było przygotowanie porodu sprzyjające uspokojeniu i złagodzeniu lęku. Z drugiej strony podkreśla jednak ogromną rolę religijności w ówczesnej mentalności, co oznaczało łączenie zarówno szczęśliwych porodów i uzdrowień nie z medyczną interwencją, ale boską Opatrznością. Badaczce udało się również uchwycić źródłowo stosunek mężów do brzemiennych żon, którzy chociaż nie zawsze, ale w wielu przypadkach troszczyli się o nie oraz dbali o zdrowie, bezpieczeństwo oraz byli obecni w miejscu porodu, co stanowi doskonały punkt wyjścia do pogłębionych badań nad różnymi aspektami ojcostwa, zwłaszcza że wbrew temu co dotąd sądzono mężowie włączali się sprawy związane z porodem i opieką nad dziećmi. Habilitantka zauważyła także odmienny charakter instytucji mamki, która w Rzeczypospolitej funkcjonowała we dworze, a nie tak jak w kulturze zachodnioeuropejskiej z dala od siedziby szlacheckiej. Okres karmienia nie oznaczał więc separacji matek od dzieci. Mamki umożliwiały kobietom odnalezienie się w nowej roli i powrót do życia dworskiego.

W kolejnych częściach rozprawy również nie brakuje ważnych ustaleń dotyczących m.in. reakcji matek na śmierć dzieci, opieki nad niepełnosprawnym potomstwem oraz miejsca rodzioelek w dorosłym życiu ich synów i córek. Wyłowieniu ich z toku narracji sprzyjają wnioski zbierane w konkluzjach wieńczących kolejne rozdziały, a niekiedy i podrozdziały. Wartość recenzowanej monografii opiera się więc nie tylko na solidnej podstawie źródłowej i ciekawym podejściu metodologicznym. Habilitantka odpowiadając na szereg dociekliwych pytań rewiduje szereg poglądów i wzbogaca dotychczasową historiografię na temat mentalności kobiet, funkcjonowania rodzin i różnych kontekstów macierzyństwa w czasach saskich. Na uwagę zasługuje zakończenie, które nie jest powtórzeniem wniosków wyływających z rozdziałów, ale miejscem dodatkowych analiz porównawczych pozywających spojrzeć na problem całościowo oraz sformułowania odpowiedzi na postawione we *Wprowadzeniu* pytania badawcze. Publikacja zwraca uwagę erudycją Autorki, doskonałym warsztatem związanym z analizą źródeł, w tym także francuskojęzycznych, a przede wszystkim bardzo cennym podejściem oddolnym. Liczne cytaty oddające głos kobietom pozwalają uchwycić realność i istotę macierzyństwa oraz towarzyszące mu uczucia w I połowie XVIII wieku. Przywołane ustalenia i wnioski dr Agnieszki Laszczak-Słaby pozwalają stwierdzić, że wyniki jej badań zawarte omawianej monografii należy uznać za znaczny wkład w rozwój dyscypliny. Nie oznacza to, że Autorka ustrzegła się potknięć. Najpoważniejszym jest brak rozdziału wprowadzającego, który pozwoliłby osadzić zadania macierzyńskie kobiet w innych rolach jakie miały do odegrania przynależąc do elity polityczno-kulturalnej. Argument, wskazujący, że przeprowadzano już badania na ten temat uważam za mało przekonujący. Skracając niektóre partie pierwszego i drugiego rozdziału, ale i wprowadzenia, które miejscami są zbyt rozwlekłe i mało konkretne, jak również eliminując powtórzenia dotyczące umieralności (a nie śmiertelności jak pisze dr Agnieszka Laszczak-Słaby) niemowląt i dzieci można było bez groźby nadmiernego rozbudowania pracy stworzyć przestrzeń na tak potrzebną kontekstualizację. Zabieg ten wpłynąłby także na wyrównanie objętości poszczególnych rozdziałów. Również po lekturze *Wprowadzenia* pojawia się niedosyt rozważań teoretycznych m.in. na temat badań nad mentalnością, która mimo że stanowi podstawową kategorię analityczną zdefiniowana jest tylko w przypisie. Uwagi te mają charakter dyskusyjny i nie podważają w żaden sposób sformułowanego wyżej wniosku na temat znaczenia badań przeprowadzonych przez Habilitantkę i jej wkładu w rozwój dyscypliny historia.

III. Ocena aktywności naukowej Habilitantki, w tym realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej

Aktywność naukową dr Agnieszki Laszczak-Słaby należy uznać za wyróżniającą. Na taką ocenę składa się: liczba i wysoka jakość publikacji po doktoracie, aktywność konferencyjna, uczestnictwo w

projektach badawczych oraz prowadzenie badań w kilku instytucjach naukowych, w tym także zagranicznych.

W dorobku publikacyjnym poza rozprawą zgłoszoną jako podstawowe osiągnięcie w postępowaniu habilitacyjnym na uwagę zasługuje ogłoszona drukiem praca doktorska na temat patronatu kobiecego w czasach saskich na dworze Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej. Kolejne prace ukazują konsekwencję badawczą dr Agnieszki Laszczak-Słaby, która chociaż podejmuje nowe zagadnienia, to jednak cały czas pozostaje wierna swojemu głównemu nurtowi badań, chronologicznie przypadającemu na koniec XVII i I połowę XVIII wieku oraz tematyce z zakresu historii antropologicznej, a dokładniej mentalności i kultury świata kobiet z rodzin magnackich i szlacheckich Rzeczypospolitej. Sytuacja ta jest po części skutkiem uczestnictwa Habilitantki jako wykonawczynie w kilkuosobowych zespołach badawczych realizujących projekty NCN kierowane przez prof. dr hab. Bożenę Popiołek. Pierwszy przypadał na lata 2012-2015 i nosił tytuł „Korespondencja Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej, kasztelanowej krakowskiej. Opracowanie edytorskie i analiza treści”, drugi na lata 2015-2020 i był zatytułowany „Dobrodziejki i klienci. Specyfika patronatu kobiecego i relacji klientalnych w czasach saskich”. Pokłosiem tych badań są publikacje o charakterze biograficznym dotyczące kobiet z ówczesnej elity możnowładczej. Poza wspomnianą wyżej Elżbietą z Lubomirskich Sieniawską, Habilitantka zajmowała się bliżej Anną Franciszką z Gnińskich Zamoyską, Joanną z Sieniawskich Potocką i Teklą Różą z Radziwiłłów Flemmingową). W oparciu głównie o źródła epistolograficzne (ale nie tylko) badała różne formy aktywności kobiet na przełomie XVII i XVIII wieku, analizowała korespondencję poprzez pryzmat kategorii pamięci i relacji między małżonkami, postaw wobec zdrowia i choroby, stosunku człowieka do przyrody, relacji między ojcami a córkami, a także z punktu widzenia kategorii milczenia jako części „natury” kobiecej. Z sukcesem podjęła zagadnienia ceremoniału urzędniczego i pogrzebowego w czasach saskich, kulturowych kontekstów karnawału w miastach Rzeczypospolitej oraz innych rozrywek, analizowała presję i przemoc emocjonalną w środowisku szlacheckim. Zajął się także krytyczną edycją testamentu Anny z Chodorowskich 1v. Wiśniowieckiej Dolskiej oraz hetmana wielkiego koronnego Adama Mikołaja Sieniawskiego. Ustalenia dr Agnieszki Laszczak-Słaby zawierają wiele cennych ustaleń wskazujących na odmienną pozycję szlachcianek w Rzeczypospolitej w stosunku do Europy Zachodniej, związaną ze znacznie większymi kompetencjami w zarządzaniu nie tylko gospodarstwem domowym, ale i majątkami rodowymi, czy budowaniem własnych dworów. Z drugiej strony ukazują środowisko kobiece, ale i same kobiety jako transferujące i przyjmujące transferowane na ziemię polskie nowe prądy kulturowe z Europy Zachodniej.

Publikacje Habilitantki spotkały się z zainteresowaniem w środowisku naukowym na co wskazuje liczba cytowań. Do 2022 roku wg Google Scholar było ich 47, wg Publish or Perish 59, zaś indeks Hirscha wyniósł 3.

Publikacje dr Agnieszki Laszczak-Słaby są efektem prowadzenia badań w więcej niż jednej uczelni (instytucie badawczym). Poza macierzystym Uniwersytetem Pedagogicznym w Krakowie odbyła cztery staże badawcze, w tym trzy zagraniczne: dwa w Litewskim Instytucie Historycznym w Wilnie (w 2015 i 2017 roku), finansowane przez Litewskie Ministerstwo Oświaty i Nauki oraz jeden w ramach finansowanego przez Bawarską Kancelarię Państwową stypendium Polskiej Misji Historycznej w Wuerzburgu (2019 r.). Szczęólnego podkreślenia wymaga również przyznany w 2021 roku i finansowany przez rząd francuski miesięczny pobyt badawczy na Wydziale Nauk Historycznych Uniwersytetu im. Marca Blocha w Strasburgu. Habilitantka uczestniczyła również w programie mobilności naukowców *Erasmus+* prowadząc wykłady w Instytucie Historii Uniwersytetu Preszowskiego w Preszowie na Słowacji.

Scharakteryzowany powyżej znaczący dorobek naukowy oraz prowadzenie badań w więcej niż jednej instytucji naukowej prowadzą do wniosku, że dr Agnieszka Laszczak-Słaby spełniła wymagania związane z postępowaniem o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego.

IV. Konkluzja

Analiza osiągnięcia naukowego zgłoszonego jako główne w postępowaniu habilitacyjnym oraz pozostałego dorobku naukowego pozwala stwierdzić, że Habilitantka swoimi badaniami wniosła znaczący wkład w rozwój dyscypliny i wykazując się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej spełniała (i to z naddatkiem) warunki stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego zgodnie z zapisami ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2020 r. poz. 85 z późn. zm), w związku z tym wnioskuję o nadanie dr Agnieszce Laszczak-Słaby stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie historia.

Agnieszka Szudarek